

CINEMA CATALÀ, LLUMS I OMBRES

¿Una indústria possible?

El nombre de cinemes a Catalunya va passar de 1.178 sales el 1969 a 373 el juliol de 1988. Les xifres del descens passaven per 900 sales el 1975, 738 el 1980 i 421 el 1986. El 69 per cent de cinemes eren, el 1975, en municipis de menys de deu mil habitants que, avui dia, només reuneixen el 33 per cent de

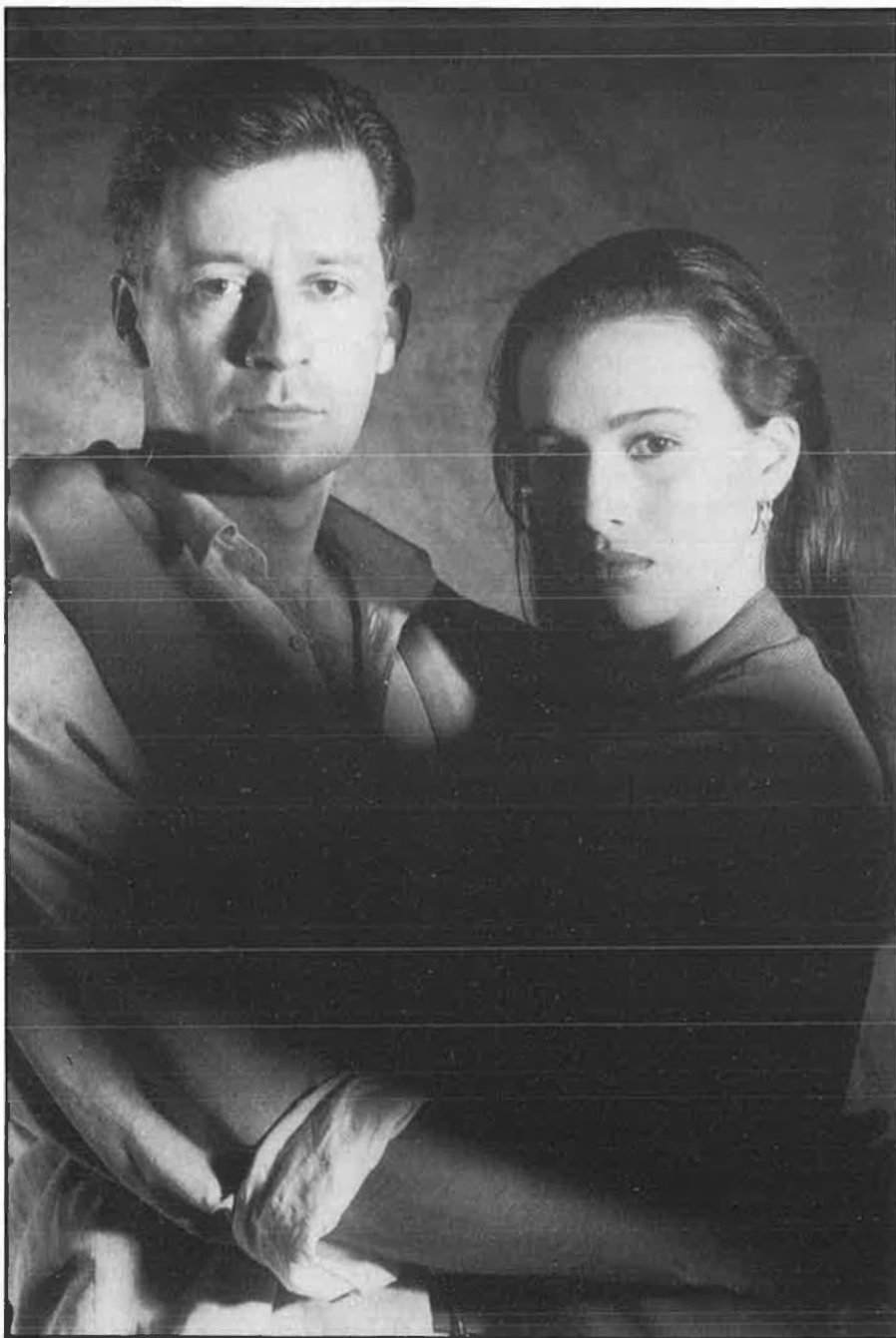
El cinema és una indústria en crisi arreu del món i Catalunya no n'és una excepció. L'Any Europeu del Cinema i la Televisió recull iniciatives per trobar una sortida a aquesta crisi mentre la Generalitat està a punt de fer públic l'estudi més complet que s'ha realitzat sobre aquest tema.

Carles Singla/Xavier Pérez

sales. El nombre total d'espectadors es va reduir, en el període de 1980 a 1986, de 35 milions anuals a tan sols 16,7 milions. Més del 50 per cent del públic que anava al cinema fa vuit anys ja no hi va. I la caiguda continua.

Aquestes dades són un petit avanç d'un estudi sobre la indústria del cinema a Catalunya realitzat pel Centre d'Estudis de Planificació (CEP), per encàrrec de la Generalitat de Catalunya i a proposta dels diferents gremis professionals del cinema. L'estudi —el més complet realitzat fins ara en aquest terreny a l'estat espanyol— ocupa dos volums de més de 500 pàgines i serà fet públic molt aviat. El CEP, una fundació privada vinculada a la universitat, és un dels pocs centres d'estudis econòmics que dediquen atenció a l'economia de la cultura. El responsable d'aquesta àrea, Lluís Bonet i Agustí, ha treballat al capdavant del seu equip durant set mesos per realitzar l'estudi. Els quatre apartats d'aquest es dediquen respectivament a espectadors i recap-

«El complot dels anells» de Francesc Bellmunt.

acions, impacte de l'administració en el cinema, comparació amb la situació d'altres països i conclusions i annex.

El treball penetra, amb una amplitud i profunditat insòlites fins ara, en els viaranys d'una crisi evident, però que no ha afectat de la mateixa manera tots els sectors de la indústria cinematogràfica. Mentre que la producció va tocar fons el 1985 i a partir d'aquest any comença a remuntar, la davallada del nombre d'espectadors encara no té aturador.

La polèmica *Ilei Miró* marca el punt d'inflexió de la crisi. Els canals de finançament canvien bruscament amb les subvencions anticipades que, de mitjana, representen un 40% del pres-

supost declarat del projecte. Automàticament, davallen les xifres globals de producció i s'incrementen els pressupostos de les pel·lícules. Sempre, pel que fa als nombres que es declaren. En realitat, les subvencions passen amb facilitat a ser a fons perdut, i això facilita que es realitzin pel·lícules que mai no s'estrenen.

Els films «S», dels quals a Barcelona es produïa un nombre significatiu, desapareixen amb el cine «X» i deixen de realitzar-se. D'altra banda, fins l'entrada en funcionament de la subcomissió de valoracions de Barcelona, pràcticament cap pel·lícula catalana no aconseguia subvenció del Ministeri de Cultura. Quan aquesta situació canvia,

la producció es comença a moure i apareixen noves empreses. No obstant, molt poques productores han realitzat més de quatre títols en deu anys, amb la consegüent manca d'estratègia empresarial i de futur.

Barcelona ha passat, de ser el centre històric de producció de cinema a l'estat, a produir només un 25% dels films que s'hi realitzen. Dels quatre grans estudis que la ciutat comtal tenia als anys quaranta, no en queda cap. A banda, actualment la publicitat disposa de pressupostos molt alts que li permet pagar pels estudis unes quantitats prohibitives per al cinema. El resultat és que es roda en escenaris naturals o s'improvisen estudis en llocs inversemblants.

Es continua parlant de la construcció d'uns grans estudis de cinema a l'àrea de Barcelona, però encara no hi ha cap projecte que tiri endavant en ferm. L'ajuntament, que dona suport a la idea, ha pres la iniciativa en donar facilitats i proporcionar indrets substituïtoris d'estudis com la Casa de la Caritat o els palaus de Montjuïc.

En l'apartat de la producció, han aparegut en pocs anys una sèrie de noms nous que s'han afegit, i en alguns casos han pres el relleu a les productores existents. Enric Viciano (IPC), Antoni Llorens (Lauren Films), Manel Valls (Septimània Films), Paco Poch (Virginia Films) o Francesc Bellmunt (Fairplay) són darrere una sèrie de títols realitzats amb plantejaments actualitzats. Al seu costat, continuen treballant empreses de trajectòria més extensa com Opal Films, de Josep A. Pérez Giner, Figaró, Profilmart o Samba P.C., del malaguanyat Pepón Coromina.

L'aparició de noms nous ha propiciat el canvi en els sistemes de treball, i així, Maite Fontaner, productora d'*El complot dels anells* i *Un negre amb un saxo*, de Francesc Bellmunt, destaca que un model de pel·lícula amb una factura estàndard a nivell internacional és factible, com ho demostren aquests productes realitzats amb tècniques com la Panavision o el so Dolby. Per a ella, «el problema del cinema català no és tècnic, sinó de promoció».

Paco Poch, productor de *La senyora* i *Gaudí*, remarca per la seva banda la necessitat de les coproduccions entre països europeus

Dalí, «*Ármamece como puedas*», de Toni Canet. Baix, «*Es quan dormo que hi veig clar*», amb Núria Cano i Carlos Pazos.

i la versatilitat que dona no encaixonar-se en cap gènere. Tots ells concideixen, però, que la indústria té greus mancances d'elements claus, com ara guionistes o tècnics.

Els guionistes no tenen possibilitat de professionalitzar-se en la seva feina i, al mateix temps, no troben cap regulació laboral respecte a aquesta, ni tan sols una política institucional de suport al guió. No obstant, els guions són assenyalats unànimement com a factors clau perquè una pel·lícula resulti reeixida.

Pel que fa als tècnics d'il·luminació, de so, de càmera, absolutament indispensables en una indústria normalitzada, hi ha la mateixa falta que de guionistes, i els que treballen, no tenen garanties d'una activitat regularitzada. La Generalitat ha parlat sovint de fer una escola de tècnics de cinema, però el tema mai s'ha concretat.

L'Oficina Catalana de Cinema, que des de la seva creació ha aplegat totes les branques de la indústria per tal d'impulsar la seva dinamització, manté la formació, en tots els apartats, com un objectiu essencial. En el camp de la producció l'OCC participa en els programes de formació de productors d'EAVE (Enterpreneurs de l'Audio-

Visuel European), on, per exemple, han estat seleccionats projectes de Paco Poch i Rosa Romero. D'altra banda, el pròxim desembre tindrà lloc a Barcelona un curs de guió que, organitzat per l'Oficina en col·laboració amb el Flemish European Media Institute (FEMI), anirà a càrrec del prestigiós —i oscaritzat— guionista Frank Daniel. En la mateixa línia, l'OCC organitzarà l'any 89 un curs de directors de *casting*, una figura ignorada a casa nostra però amb una importància clau en la indústria actual.

Sobre la formació de tècnics, Jordi Balló, director de l'OCC, es mostra partidari, més que d'establir una escola, de potenciar la Formació Professional d'imatge i so ja existent, a través de la seva vinculació amb el món professional, i de la realització de cursos intensius per cobrir les necessitats que la mateixa indústria detecta.

Els directors i els actors són l'apartat més consolidat en el món del cinema català. En el cas dels primers cal destacar una nova fornada de noms, com Agustí Villaronga, Gerard Gormezano, Manel Hueriga, José Luis Guerin, Isabel Coixet, J. A. Salgot o Antoni Chavarrias, entre altres, que han realitzat el seu primer llarg-

metratge, i en algun cas estan a punt d'enllestir el segon. La majoria d'ells combina, d'una manera insòlita fa deu anys, un cinema personal amb una qualitat de factura que garanteix la seva solvència. Al seu costat, continuen treballant regularment directors consolidats com Bellmunt, Betriu, Bigas Luna o Jaime Camino.

Per contra, la distribució és un terreny en mans d'un oligopoli. Pel que fa a pel·lícules catalanes, parlar d'indústria de la distribució és parlar de tres o quatre empreses. L'alternativa a la crisi en aquest camp apunta, segons moltes veus, cap a Europa. L'Any Europeu del Cinema i la Televisió i les iniciatives que comporta —com el programa Media— batallen per trobar un espai on es puguin crear canals de circulació de les pel·lícules a nivell continental.

Les sales d'exhibició, com es dedueix de les dades del principi, són l'apartat que més ha rebut amb la crisi. Enric Gratacós, membre de la Junta del Gremi d'Exhibidors de Cinema de Catalunya i propietari de cinemes a Girona, Figueres, Granollers i Terrassa, explica que el Principat tenia un dels coeficients de butaques per habitant més alt del món. Amb l'augment dels

750 ANYS D'HISTÒRIA PER A CONSTRUIR EL FUTUR PAÍS VALENCIÀ LLIURE, JUST, NET

Dia 7 d'Octubre a VALÈNCIA

- 20.00 h. • **ACTE POLÍTIC.**
Amb la participació de parlamentaris nacionalistes de Catalunya i Mallorca.
Lloc: Plaça Dr. Collado (darrere de la Llotja).
- 20.30 h. • **MARXA CÍVICA I HOMENATGE AL REI JAUME I.**
Des del mateix lloc fins el Parterre.

Dia 8 d'Octubre a ALACANT

- 18.00 h. • **FESTA D'INAUGURACIÓ DE LA SEU D'UPV A ALACANT.**
Lloc: Parc de Canalejas —ball, grups d'animació i berenar.
- **GERCAVILA POPULAR FINS AL CARRER SANT FERRAN I ACTE CÍVIC.**
- 22.00 h. • **SOPAR D'UPV AL CAMPELLO.**
Feu la reserva de tiquets a les oficines de València, al telèfon 331 50 05 abans del dia 6 d'octubre.
- 23.30 h. • **FESTA ROC.**
Convocada per la Coordinadora «Salvem el Litoral».
Actuaran: **PRESENTOS IMPLICADOS I INHUMANOS.**
Aquesta festa ha estat patrocinada per l'Ajuntament del Campello.
Lloc: Poliesportiu Municipal.

D'OCTUBRE

**L'A UNITAT
EL FUTUR DEL
POBLE
VALENCIA**

costos, és impossible fer la inversió que cal per mantenir-se al dia si no se'n preveu la rendibilitat. Molts empresaris hi guanyen convertint el pati de butaques en un pàrquing i el vestibul dels seus cinemes en una botiga.

La reconversió en multisales i amb una programació actualitzadora és la seva via de sortida de la crisi. «Allà on s'ha fet reconversió —explica Gratacós— s'ha augmentat la recaptació». El cas de l'àrea de Barcelona és paradigmàtic. Mentre a la capital han desaparegut els cinemes de reestrena, les poblacions importants del cinturó han posat al dia les seves sales i estrenen les pel·lícules al mateix temps que els grans cinemes barcelonins. Per aconseguir-ho han fet falta dos anys de feina i realitzar un estudi en anglès que ha estat

aprovat pels executius de les multinacionals americanes que serveixen les còpies simultàniament. Per a Gratacós, «el següent pas és la coordinació dels programes per aprofitar els grans llançaments publicitaris. Si no, vindran les multinacionals de la distribució i llavors sí que perdrem el fil».

La situació global del conjunt de sectors, en paraules de Lluís Bonet, del CEP, «no és dolenta. La indústria té molta potencialitat però està poc consolidada, en el sentit que depèn de molts factors conjunturals, com la política de subvencions».

Tots els productors coincideixen a dir que el cinema català és una indústria possible. Els pròxims anys demostraran si aquesta és una possibilitat real. □

es diu en economia, he fet una valoració d'una marca.

—Com a productor, però, sempre treballes en coproducció.

—Perquè cal aprendre'n. Coproduir et permet fer-ho, sense tant de risc. Jo tinc el projecte de produir sol, però quan sàpiga molt bé el què i el com de les coses. I tinc clar que, en una pel·lícula, la figura del productor és fonamental.

—¿El teu model professional seria un Louis B. Mayer a petita escala, o un productor independent que fa la guerra pel seu compte?

—No, fer la guerra pel meu compte no, perquè les persones ens cansen, a la llarga. Ara, tampoc es pot tenir un monopoli. El monopolisme i la dictadura ofeguen. Sí, és clar, m'agradaria ser un petit Louis B. Mayer, però sense ser un dictador. La Metro va funcionar només fins que Mayer va morir, perquè els executius que el van succeir es van dividir en diversos inte-

ANTONI LLORENS: LES TECLES DE LA INDÚSTRIA CINEMATogrÀFICA

«M'agradaria ser Louis B. Mayer»

És l'únic distribuïdor català capaç de plantar cara a les multinacionals. Té Woody

Alien en exclusiva i ha coproduït els últims films de Bellmunt i d'Almodóvar. El seu imperi inclou sis sales de cinema que aviat seran onze. Antoni Llorens toca, amb una sola mà, les tres tecles de la indústria cinematogràfica.

Carles Singla/Xavier Pérez

—La teva activitat en la indústria cinematogràfica es diversifica en la triple faceta de productor, distribuïdor i exhibidor. ¿Per quin d'aquests tres camps vas començar?

—Vaig començar com a distribuïdor que era el que jo coneixia amb més profunditat, i està entre la producció i l'exhibició. Però el més difícil que hi ha al nostre negoci és la producció, que significa, per una banda, crear, i per una altra, comporta un risc molt gran. El problema és que qui produeix posa els diners, però no els recupera directament, sinó que passen per l'exhibició i la distribució. Per això, m'interessa tocar tots tres camps.

—La teva primera empresa va ser la distribuïdora Lauren. Després vas passar a tenir cinemes. En tens sis a Ma-

«La crisi en si del cinema no existeix, la creem tots nosaltres».

drid, que aviat seran nou, però cap a Barcelona.

—A Barcelona acabem de fer una societat que es diu Clàssic Espectacle SA, i hem arrendat el cinema Moderno, que passarà a tenir dues sales, aproximadament pel mes de maig que ve.

—¿La teva mina d'or ha estat tenir l'exclusiva de distribució de la productora americana Orion a l'estat espanyol?

—No, jo vaig agafar Orion l'any 83, però des del 80 ja estava posat en aquest món i havia tingut èxit amb pel·lícules en les quals ningú no creia. A més, abans la portava Warner Bros, i ningú sabia què era. Amb Orion, com

ressos, i els va faltar amor. I el negoci del cinema necessita amor i sensibilitat.

—Pedro Almodóvar deu haver estat el director que majors èxits t'ha donat com a productor.

—Quan Almodóvar va fer *La ley del deseo*, ningú la volia programar, pel tema de l'homosexualitat. Tampoc ningú creia en Bellmunt amb *El complot dels anells*. Jo sempre he donat suport a allò en què creia.

—¿Has exercit algun tipus de control sobre les pel·lícules que has produït, les d'Almodóvar, per exemple?

—No, quan un director és realment el creador del film, com és Almodóvar, no se'l pot controlar. Amb altres direc-